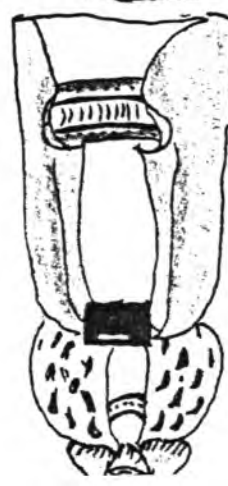
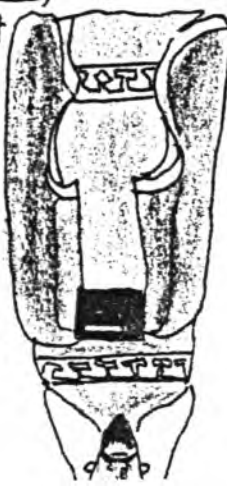
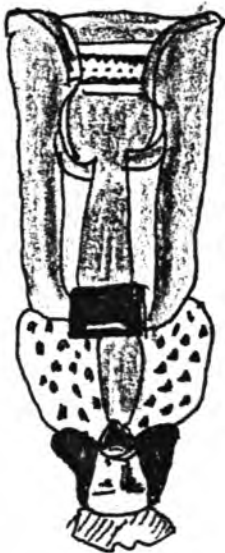
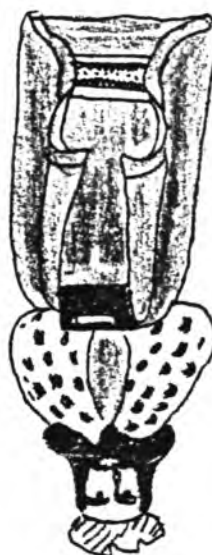

CAMPANET

publicació de l'O.C.B. NOVEMBRE- DESEMBRE 1984 N° 17

CAMPANET

Revista Bimensual
Publicació de l' OCB
Campanet (Mallorca)

COORDINADOR

Miquel Vives

EQUIP DE REDACCIÓ

Joan Buades

Damià Pons

Josep Bernat

ADMINISTRACIÓ

Pere March

PUBLICITAT

Joan Buades

IMPRIMEIX

Bohigas, S.A.

DIPOSIT LEGAL

P.M. 659/1.982

Preu: 75 pessetes

PORTADA

Mª Antònia Juan

Els articles publicats en
aquesta revista expressen
unicament l'opinió dels
seus autors.

EDITORIAL.

Parlar de la pau, l'amistat, la tendresa en les relacions humanes quan arriben les festes de Nadal és un tòpic tan usat que ja no crida l'atenció de ningú. Però a hores d'ara es fa més necessari que mai que tots els propòsits de bones intencions de les conferències internacionals tinguin alguna utilitat o que no se'n parli més perquè el cinisme que suposen arriba a intoxicar.

Si un nin d'Etiòpia pogués escriure als Reis Mags no demanaria joguets. Demanaria poder menjar un cop al dia. D'altres nins ja no tenen què demanar i s'avorreixen entre la saturació i el consumisme desesperat. No trobau que quelcom falla estrepitosament? Nadal es repeteix quotidianament: un nin pobre no té on néixer i es troba totes les portes tancades.

No ens facem il·lusions. Aquesta treva que dura aproximadament dues setmanes és molt superficial: el bon humor, la cordialitat es basen en la perspectiva de les vacances, en la superstició que un any nou -només pel fet de ser nou- suposarà canvis radicals, i en les quatre copetes que tothom duu al damunt. Quan tornin donar el "sus" ja hi haurà colzades i sempenyes.

Els nostres Mags, els actuals, només ens mostren l'or, l'encens i la mirra. El veim però no el tocam. La seva guia no és l'estel d'Orient sinó el seu propi interès.

Hem caigut -ja ho veis- en les paraules de sempre. Disculpau-nos-en. Però ens heu de permetre que us desitgem i demanem PAU. Una pau que no duri de Nadal a Sant Esteve.

SUMARI

Editorial	2
Campanet a la premsa	3
TV-3 a Mallorca	7
Campanet a la memòria dels viatgers	8
Evolució de la població	10
Premis i càstigs	11
El Tió de Nadal	13
Els Reis a Campanet	16

BAR

VARIATS
XOCOLATA
AMB
ENSAIMADES

CAMPANET A LA PREMSA

DESAPAREIX UN CADÀVER

Quan els familiars d'en Jaume Mestre volgueren traslladar el seu cadàver des de la tomba municipal a una de pròpia que acabaven d'adquirir, comprovaren que no es trobava en el lloc on l'havien enterrat feia cinc mesos. La causa que motivava el trasllat era que s'havia de realitzar la neteja i reforma de la tomba municipal que, segons na Francesca Reinés, representant de les funeràries d'Inca i Sa Pobla, es troba en mal estat.

L'error en l'elecció de cadàver a traslladar sembla que s'explica per la intervenció de persones sense la suficient preparació ni informació que han actuat al marge de les companyies funeràries per a evitar-se les dotze mil pessetes que aquestes cobren per a realitzar el servici i els tràmits burocràtics que pertoquen. El resultat d'aquesta actuació, que sembla que havia estat repetida altres vegades, en aquesta ocasió ha estat lamentable: una família ha aconseguit a la seva tomba a un estrany i una altra no ha pogut localitzar el cadàver del seu parent.

Alguns veïnats assenyalen que l'empleat Pep Capó Reus, guardià del cementeri, ha col·laborat en alguns d'aquests trasllats irregulars, però aquest afirma: "Ara tots voldran donar-me la culpa, però el que és cert és que en aquest cementeri tots hi posen mà. Entre els de la funerària, la senyora que les representa i els familiars, aquí tothom fa el que vol". I afegeix: "no tenc res a veure amb la pèrdua del cadàver d'en Jaume Mestre". Com a mostra del desgavell existent al nostre cementeri, en Pep Capó conta que recentment una funerària

féu la neteja d'una tomba i deixà oblidada una caixa a l'exterior. la presència de la qual assustà a una dona que al dematí següent anava a visitar una altra tomba.

Aquesta notícia, publicada a la darrera pàgina del diari "Última Hora", fou molt comentada arreu de l'illa i donà una imatge poc positiva del nostre poble. Sens dubte és a l'Ajuntament a qui pertocaria eviatar situacions com aquestes.

(Reportatge de Francesc Seguí i fotos de Joan Torres, "Última Hora", 23 de novembre de 1984).

Arnau Pons i
Nicolau Martorell

PLE EXTRAORDINARI PER A SUBSTITUIR UN REGIDOR

Es celebrà un Ple extraordinari per a dur a terme la substitució de Jaume Pol per Arnau Pons Mairata, ambdós del grup d'AP. Després d'haver fet el jurament de rigor, el nou regidor fou nomenat segon batle i president de la Comissió d'Urbanisme i Sanitat. En el mateix Ple, en Nicolau Martorell, també d'AP, fou elegit el representant al Consell d'Escola. El corresponsal de la U.H. volgué entrevistar a n'Arnau Pons però aquest s'excusà dient que "tenia molta feina".

(Joaquín Humberto, "Última Hora", 4 de desembre de 1984).

PLE PER A TRACTAR DEL MISTERI DEL CADÀVER DESAPAREGUT

El dia 27 de novembre es celebrà un Ple ordinari que bàsicament es centrà en la discussió del punt quatre de l'ordre del dia: "assump-te cementeri municipal". El batlle proposà la creació d'una Comissió Investigadora. Però, el grup del PSM prèviament plantejà una sèrie de qüestions: sol·licità una llista detallada de tots els trasllats de cadàvers que hi havia hagut al llarg del darrer any, demanà si per traslladar un cadàver feia falta qualque imprés del consistori i si el metge també havia d'intervenir en aquests casos. Mentre aquests punts es quedaven en interrogants, el batlle insistia en la creació de la Comissió.

Tot seguit, en Jaume Ordinas, del PSM, demanà al batlle des de quan sabia de la desaparició del cadàver. La resposta fou que des del dia de Tots Sants. Llavors en Jaume Ordinas el recriminà per no haver informat puntualment als altres membres de l'Ajuntament, que en tingueren notícia per primera vegada quan la "Última Hora" publicà un reportatge sobre el tema.

Per acabar, se li demanà al batlle si la situació s'havia normalitzat retornant el cadàver al seu lloc i respongué que no ho sabia.

(Joaquín Humberto, "Última Hora", 4 de desembre de 1984).

FUNCIONAMENT IRREGULAR DE LA DE- PURADORA DE SON XAPETA

Les aigües residuals de Campanet que van a abocar a la depuradora de Son Xapeta podrien sortir contaminades ja que la planta depuradora no funciona les hores suficients ni en les condicions adequades. Per tot això, l'aigua que en surt no té aspecte de neta.

La xarxa de clavegueres ocasiona mals olors, suposam que deguts a la depuració deficient de les seves aigües que, una vegada "depurades", s'aboquen a una sèquia, essent aprofitades inconvenientment, pels veïnats dels voltants. En les diferents ocasions que hem visitat les instal·lacions, hem observat que els motors encarregats de la depuració no funcionaven, la qual cosa fa pensar que l'Ajuntament no en té la cura adequada ni en du un control massa rigorós.

Llàstima que la depuració no sigui correcta ja que si ho fos les aigües podrien esser aprofitades per a regar les finques dels voltants.

La visita, de cada vegada més freqüent, de nombroses rates a la depuradora és un exemple més del seu funcionament irregular.

Probablement la Conselleria de Sanitat desconeix l'estat actual de la depuradora, i la veritat

és que seria ben convenient la visita periòdica dels seus tècnics per analitzar les aigües que surten "depurades". No tenim notícia que la planta depuradora hagi estat sotmesa a cap control d'ençà de la seva entrada en funcionament.

(Corresponsalia, "Diario de Mallorca", 5 de desembre de 1984).

ASSEMBLEA DE L'ASSOCIACIÓ DE PARES

Canvis en la Junta i petició de dues aules de pre-escolar.

Fa uns dies hi hagué en el Col·legi Públic una assemblea de l'Associació de Pares. D'una banda, es renovà la Junta Directiva; i de l'altra s'acordà sol·licitar al Ministeri d'Educació i Ciència la creació per al pròxim curs de dues aules de pre-escolar. Aquesta petició fou aprovada per unanimitat per la vuitantena de persones que hi eren presents.

Quant a la renovació de la Junta Directiva, cal dir que els qui abandonaren els seus càrrecs foren en Joan Martorell, en Jaume Mairata, n'Antoni Morell i n'Antoni Sampol. Els seus substituïts són en Joan Mairata, n'Elvira Ascaro, na Catalina Oliver i en Pere Pons. Posteriorment, n'Antònia Alcina fou elegida presidenta i en Nicolau Aguilera i na Isabel Gual, secretari i tresorera, respectivament.

JAUME BONNÍN, NOU DIRECTOR

Aquest curs s'han incorporat cinc professors nous al Col·legi Públic de Campanet.

El Claustre és integrat per vuit professors, essent el director en Jaume Bonnín.

Els tutors responsables de cada curs són els següents:

De primer, na Catalina Valriu,
De segon, na Conxa Palàu,
De tercer, na Catalina Rosselló,
De quart, na Vicenta Marquès,
De cinquè, en Miquel Oliver,
De sisè, en Nofre Mir,
De setè, en Jaume Bonnín,
De vuitè, na Magdalena Jaume.

(Corresponsalia, "Diario de Mallorca", 11 de desembre de 1984).

LA PARRÒQUIA VOL RESTAURAR L'ORGUE DE L'ESGLÉSIA

Entre els projectes perseguits per la Parròquia hi ha la restauració durant el pròxim any de l'orgue de l'església que fou construït els anys 1735-36 pel valencià Lluís Navarro.

Per a fer possible la restauració s'ha format una Comissió amb representants de diverses entitats locals —l'Ajuntament, el Consell Parroquial, les dues oficines bancàries, etc.— amb el fi de recaptar els fons econòmics necessaris per a poder dur a terme el projecte.

El pressupost total del mateix puja a uns cinc milions de pessetes. Es confia en les aportacions del poble, mitjançant la campanya del sobre, i en l'ajuda del Consell Insular de Mallorca i del Govern de la Comunitat Autònoma. A més, un grup ben nombrós de campanaters representarà la peça de teatre tradicional Els Reis i la quantitat que es recapti també serà destinada a la restauració de l'orgue.

Els Reis feia més de vint-i-cinc anys que no es representava a Campanet. Per això, la seva recuperació, que convendria que tingués continuïtat, mereix tots els el·lipsis i encoratjaments.

(Corresponsalia, "DM", 16 des. 1984)

BAR CA'S RETO

GELATS
I
TAPES
VARIADES

ESTANC

I

PAPERERIA

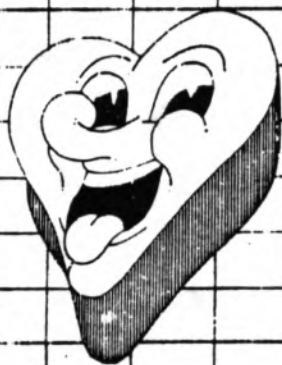
MARIA GELABERT

LLIBRES
I MATERIAL
ESCOLAR

ZENER

laboratoris d'electrònica i d'equips d'alta
fidelitat "hifi", c/. francisc fiol i joan-5
ciutat - tel. 291772., per informació i
demostració a campanet: pere i joan
martorell "canta".

FELIÇ
1985

MUSIC
BAR

SA
PELADA

c/ llorenç riber nº 28
tel. 51.61.16 - campanet

VINS DE RIOJA FAUSTINO
VINS DE NAVARRA GRAN FEUDO

CASTILLO DE MELIDA

DISTRIBUEIX:

CIA. HISPANIA DE BALEARES SA.

TEL 276300

yogur
natural

GARANTIA NESTLÉ

CHAMBURCY ; el yogur dels
ESPORTISTES

Volem TV en la nostra llengua:

Pel mes de març el grup Parlamentari Esquerra Nacionalista-PSM presentà al Parlament una Proposició No de Llei demanant al Govern Autònom que establís els convenis necessaris per a fer possible la recepció a les Balears de la TV-3 de Catalunya. Aquesta Proposició obtingué el suport del PSM, el PSOE i la UM —formant-se així una clara majoria parlamentària—, i únicament AP va emetre un vot contrari.

A partir d'aquesta decisió del Parlament el govern autònom adquiriria el deure, encara que fos a contracor, de dur a terme el mandat expressat per la majoria de la Cambra Autònoma. Però, i ja des del principi, el govern estigué més interessat en cercar problemes i entrebancs que dificultassin la realització del projecte que en aplanar els camins necessaris per a poder dur-lo a terme. Evidentment, el seu afany obstructionista trobà la col·laboració

incondicional de l'inefable senyor Calviño, un senyor que defensa amb ungles i dents el monopoli publicitari i lingüístico-cultural de Televisión Española.

Abans que fos aprovada aquesta Proposició No de Llei, ja havien aparegut cartes a la premsa demanant la possibilitat de poder veure la TV3 i l'Obra Cultural Balear ja havia dissenyat una campanya pública per a reclamar-la. Amb la decisió del Parlament, però, la reivindicació aconseguí al nivell formal una completa legitimitat democràtica. I aleshores, l'OCB començà la seva campanya amb el lema Volem veure TV3, ara: durant dotze setmanes va aparèixer a la premsa mitja pàgina de publicitat setmanal, pagada pels mateixos que donaven suport a la petició, en la que cada vegada una cinquantena de noms, molts d'ells de col·lectius amb una gran quantitat d'associats, demanaven al Govern Autònom el compliment de l'acord del Parlament. Els peticionaris nominals o representats formaven un reclam de milers de veus. Paral·lelament, més cartes a la premsa, peticions d'ajuntaments i opinions manifestades a través d'enquestes anaren ampliant el grup dels peticionaris.

Però, malgrat l'evidència del suport popular aconseguït per la reivindicació, el govern d'AP continuava ignorant la voluntat majoritària manifestada al Parlament. Davant aquest absentisme descarat del Govern, l'OCB decidí impulsar la creació d'una societat d'accionistes, VOLTOR, S.A., que amb un capital aproximat de deu milions —arreglat a base de sumar accions de deu mil que tenen el seu origen en la butxaca de persones que fan del patriotisme mallorquí la seva característica— pretén instal·lar a dalt de la Serra d'Alfàbia un repetidor que permetrà veure la TV3 a gairebé la totalitat de l'illa. Davant Reis començarà la instal·lació i a les darreries de febrer ja es podrà veure TV3. Els llargmetratges, el futbol dels diumenges i la sèrie Dallas poden interessar en català a molta de gent.

CAMPANET

EN LA MEMÒRIA DELS VIATGERS

En aquest número de la R.C. començam una nova secció dirigida a donar a conèixer la visió que tenen de Campanet els viatgers que en els segles XVIII i XIX visitaren les nostres illes.

El viatger constitueix un símbol d'aquesta època, caracteritzada per l'esdeveniment de successives ideologies, il·lustrada, romàntica i positivista, les quals configuren aquest personatge singular que imbuït d'interès i curiositat científica se llança a recórrer les regions del món considerades "exòtiques" per la mentalitat europea. Home de cultura, plasma en els seus llibres la seva experiència personal en societats diferents a la seva, i dona a conèixer d'aquesta manera els costums d'uns pobles allunyats en el temps i en l'espai de la seva civilització i posa al mateix temps les bases d'una nova ciència: la geografia.

Les Balears entraren a finals del XVIII en el circuit dels viatgers, com integrants de les zones meridionals del continent europeu i com antic assentament de l'Islam posseïen el suficient poder d'atracció i les premisses bàsiques per realitzar treballs, ja fossin de caràcter geogràfic, històric o social sobre el seu estat actual.

Els que podem considerar com a primers viatgers que s'interessen culturalment i científicament per les Illes eren homes il·lustrats i com a tals dugueren a terme una descripció raonada i objectiva de tot quant contemplaven. Iniciam la nostra galeria de viatgers amb dos personatges que s'integren dins aquest corrent il·lustrat, un és gadità i l'altre mallorquí, pertanyen a estaments socials diferents, el primer es burges i el segon noble, però la seva tasca segueix unes mateixes coordenades incloses sota les directrius de la seva mentalitat il·lustrada. Aquests viatgers als que feim referència són en JOSE VARGAS PONCE (1) i en JERONIMO DE BERARD (2), tot dos recol·leixen en els seus escrits una informació prou interessant sobre la realitat illenca, encara que per les dades estadístiques sobre les diferents viles i illes de l'arxipèlag utilitzin els estudis realitzats per la Societat Econòmica Mallorquina i publicats l'any 1784.

En Vargas Ponce amb motiu d'una missió destinada a aixecar les cartes hidrogràfiques de les costes del Mediterrani visità les illes l'any 1784 i fruit d'aquest viatge fou la publicació a 1787 de les "DESCRIPCIONES DE LAS ISLAS PITHIUSAS Y BALEARES", obra en què va recollir distints aspectes de la geografia, història i economia de les Balears. En canvi el treball d'en Berard es va limitar a l'àmbit de la seva pròpia terra mallorquina, la qual va recórrer arreplegant informació i aixecant plànols de les viles de l'illa, d'aquest periple sortí un manuscrit (1789) que recentment ha estat transcrit per en Llorenç Perez i publicat per l'Ajuntament de Ciutat amb el títol de "VIAJE A LAS VILLAS DE MALLORCA".

Del caràcter general i particular, respectivament dels dos llibres, se deriva la manera com Campanet és descrit. En Vargas Ponce que va esser acompanyat en els seus desplaçaments per Mallorca pel

canonge Antoni Despuig, futur cardenal, només fa la següent menció:

"En sortir del Pedregos i desigual terme de la Vila d'Artà es troba novament una crescuda planícia, el marge de la qual serveix de límit i forma la Badia d'Alcúdia i és la part manco conreada de l'Illa. En aquesta part una mica distant de la mar es troben les Viles de Santa Margalida, Muro, Sa Pobla i Campanet, totes a molt poca distància d'igual tamany i bellesa i no són gens menyspreables les esglésies parroquials i els altres edificis públics."

Per contra, l'obra d'en Berard en ésser d'una naturalesa més concreta fa una referència bastant àmplia sobre Campanet i dedica especial atenció a la descripció de les esglésies que existien en el seu terme. A causa de la impossibilitat, per la seva extensió, de transcriure tot el text hem fet un petit resum que ens mostra alguns aspectes urbanístics, econòmics, agrícoles i demogràfics del nostre poble l'any 1789:

"Distant de Palma 6 llegües i mitja per camí de carros(...). La seva població és de les més reduïdes, perquè té dos llogarets. Només conté tres carrers principals i bastants llargs que en la seva primera idea havien de formar un quadrilàter, però totes són molt poblades de manera que, amb una altra petita porció enmig que forma una illota tota sola, conté 341 cases. Té una placeta on resideix la cúria, l'escola i la carniceria, però a la plaça major, que és bastant gran, hi ha l'església que fa extrem i en el costat sud-est de la vila.

El seu terme, com hem dit, és propi per a oliveres i garrofers, que és fama antiga ésser els de millor qualitat i de l'espècie dels quals s'ha proveït tota l'illa. És un dels més petits. Té dos rierols o torrents, l'un més enllà d'Ullaró i l'altre després de Búger, que divideix els confins de Sa Pobla, que li agafa tot el llevant, una petita porció del d'Inca cap el migdia; tot el costat occidental limita amb els de Selva i el nord amb els de Pollença. La seva collita de blat regularment ascendeix a 4000 quarteres, 1144 d'ordi, 804 de civada, 797 de llegums, 15464 quartans d'oli, 1350 quartins de vi i 80 de canem, 40 de lli, perquè té moltes aigües vives d'abundants brolladors. Té un dels molins que anomenen batans(1), cap ni un d'aigua, però si 15 de vent. Per extreure l'oli té 22 bigues de tafona. De ramat de llana té 1150 caps, de cabrum 786, de boví 131.

El seu veïnat total, compresos els susdits llogarets(2), està compost de 660 focs, 1034 homes, 1013 dones i 404 pàrvuls. No té cap convent ni res més d'especial, sinó el que direm en el mapa (3). Tan sols que aquí es veu la particularitat de moldre la folla de la murta, que recolleixen amb cura, de la gran quantitat que hi abunda, i és de Pollença i Alcúdia, que recolleixen i venen als assaonadors, a causa d'això tenen uns molins a les sortides dels seus carrers, que consten d'una pedra circular col·locada horitzontalment i una altra cilíndrica que giravolta per damunt, com els de les tafones del oli anomenades trulls i d'això fan un considerable comerç i dona fragància i alegria a les voreres dels camins, per on els deixen créixer amb especialitat per no fer nosa als camps."

- (1) Molí draper
- (2) Es refereix a Ullaró i Búger, aquest fins a 1822 va estar junt a Campanet
- (3) El manuscrit original anava acompanyat de mapes. El de Campanet es va perdre.

(1) JOSE VARGAS PONCE (1760-1821)

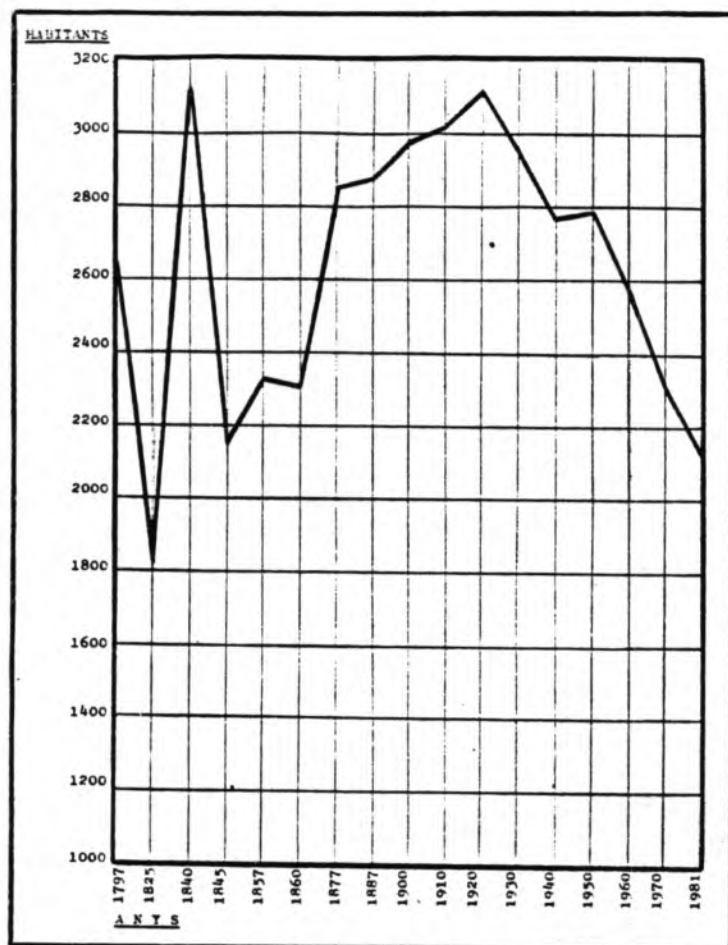
Natural de Cadis. Oficial de marina. Fou elegit diputat lliberal per Madrid a les eleccions de 1813. Desterrat com a conseqüència de la reacció absolutista, va recuperar el seu càrrec polític en el Trièni Liberal, morint poc després.

(2) JERONIMO DE BERARD (1742-1795)

Va néixer i morir a Ciutat. Membre de la Societat Econòmica Mallorquina d'Amics del País. Soci d'honor i mèrit de la Real Acadèmia de San Fernando. L'any 1793 va ésser anomenat regidor perpetu de l'Ajuntament de Ciutat per l'estat noble i al següent

EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ DE CAMPANET 1797-1981

La població del nostre poble durant aquest període de quasi dos-cents anys ha experimentat com es pot observar en el gràfic diferents trajectòries. D'acord amb el grau de certesa que ens ofereixen les dades obtingudes per mig de les fonts estadístiques se poden delimitar dues etapes.

La primera de 1797 a 1845 cal mirar-la amb una certa precaució ja que les xifres referents a aquest període de temps procedeixen dels "Calendaris per a les Illes Balears" publicats per diferents organismes i erudits de l'època els quals no són gaire versemblants. L'inseguretat en les dades que ens proporcionen se reflecteix en la marcada discontinuïtat que caracteritza l'evolució de la població en aquests quaranta-vuit anys, encara que el primer descens en el nombre d'habitants s'explica per la separació "municipal" entre Búger i Cam-

panet que tengué lloc l'any 1822, en canvi per a l'acusada diferència entre 1825-1845 no es troben uns motius coherents (ja sigui un augment de la natalitat, en un cas, o presència d'epidèmies que accelerin la mortalitat en l'altre).

A partir de 1857 ja se pot estudiar amb tota exactitud l'evolució de la població gràcies a la publicació periòdica dels cens oficials. Des de aquest moment la població de Campanet registra una constant progressió fins que arriba al seu punt culminant l'any 1920, tot seguit s'inicia una línia descendent, -tan sols amb l'excepció del decenni 1940-1950-, motivada per les migracions i pel envelliment de la població que han conduït a que el nombre d'habitants de Campanet vagi mancavnt d'any en any.

JOAN BUADES CRESPI

ANYS	HABITANTS
1797	2618
1825	1813
1840	3144
1845	2144
1857	2329
1860	2310
1877	2854
1887	2873
1900	2984
1910	3016
1920	3117
1930	2957
1940	2761
1950	2782
1960	2578
1970	2312
1981	2120

"laCaixa"
CAIXA DE PENSIONS

L'infància als 0-6 anys

PREMIS i CASTIGS

Es segur que tots els pares i mares de Campanet desitgen una adequada educació per els seus fills. Es segur, també, que moltes vegades s'han topat amb una manca d'informació a l'hora d'encaminar-los o donar-los unes pautes de conducta. Perquè... ¿s'ha de castigar o no als al.lots?, ¿com actuar davant la seva agressivitat o timidesa?, ¿com i quan se'ls ha de donar informació sexual?, i... l'alimentació, higiene, ordre ¿com inculcar aquets hàbits(1) adequadament? Son preguntes que responen a petits problemes que no arriben a més si els tractam com toca.

El que convé al respecte, com en tota classe de problemes, és realitzar una feina de prevenció. I fer-la des dels primers moments de vida de l'infant, que és quan el seu sistema nerviós és més manejable i aprèn amb més facilitat les diferents conductes.

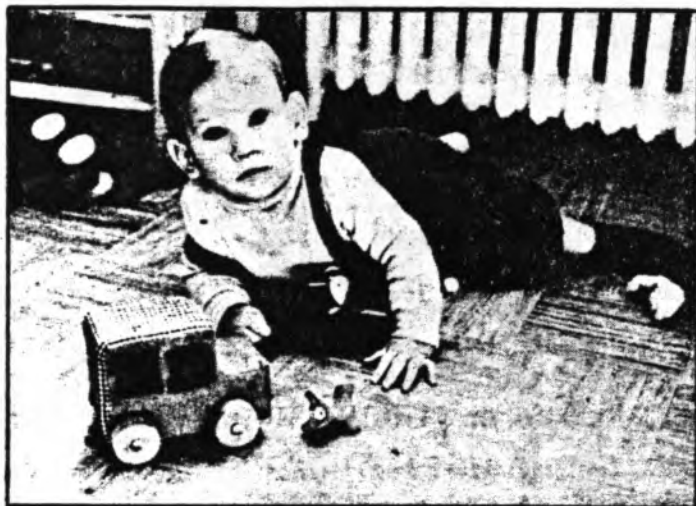
Intentarem des d'aquesta plana donar unes pautes mínimes i senzilles d'actuació, fent referència especialment a l'etapa que abraça entre el 0 i 6 anys de vida.

Parlem ara de premis i càstigs.

El càstig físic és sempre despreciable. No serveix de res. Senzillament reprimeix per un cert temps una determinada conducta, però no l'elimina ja que aquesta podrà tornar a aparèixer en qualsevol moment.

A més, el càstig físic provoca problemes de por i ansietat. Ja que s'al.lot canvia d'actitud per por a ésser castigat i no perquè compregui que ho ha fet malament.

I tampoc el pare o mare no poden sospesar el mal que produeixen amb els seus cops a l'infant i a

vegades aquest és superior al que voldrien fer. Llavors, és considerat injust pel nin, convertint-se en un mal record que li durarà sempre i que, per altra banda, el torna agressiu.

Oferim com alternativa crear un clima d'absoluta confiança i estabilitat(2) en les relacions familiars. L'infant necessita expressar el que sent, pensa i vol. Si sap que ho pot fer en tota llibertat, tndrem molt aguanyat. L'a dult haurà de saber dosificar les seves intervencions, tenint en compte que sempre és millor una lloança que una recriminació.

Respatlats per aquesta situació utilitzarem sobretot els reforços(3). Aquets poden ésser concrets: una galleta, un caramel, una jugueta; o de tipus social: lloances, aprovacions. Així com els nins es fan grans anirem passant dels reforços concrets als socials. És immensa l'eficàcia d'un caramel o una jugueta donats en el moment precís.

Aquets reforços s'han de saber aplicar convenientment i amb freqüència. Deim amb freqüència perquè a vegades els pares just consideren les conductes negatives, i pensen,

equivocadament, que allò que els nins fan bé és una cosa natural.

En el cas d'haver d'aplicar un càstig el que farem serà retirar un reforç. Aquesta acció per què tengui eficàcia s'ha de realitzar immediatament. Si deixam passar un cert temps, el càstig perd eficàcia i és considerat injust i incomprensible per l'illot. Pensem en l'exemple del pare que arriba el vespre a casa i castiga a l'infant per una falta comesa el dematí. És un càstig inútil. El nin no té suficient capacitat per relacionar tal com nosaltres voldriem el càstig amb la conducta equivocada.

Donant més importància als premis que als càstigs anirem formant sense gaire problemes la consciència moral de l'infant. Convé donar premis amb abundància, sense por que aprenguin a fer les coses per la recompensa, ja que el que ens interessa és, senzillament, que aprenguin a fer les coses i a fer-les tot sols.

Notes

(1) HABIT. Acció que si es repeteix durant un cert temps, arriba a poder realitzar-se d'una manera automàtica. Ex.: vestir-se, rentar-se, arraconar les joguetes,...

(2) REFORÇ. Situació o objecte que si la presentam després d'una conducta fa que aquesta tengui tendència a repetir-se. Ex.: donar una galleta després que el nin hagi ordenat les seves joguetes.

(3) ESTABILITAT. L'adult ha de procurar no comportat-se de manera contradictòria. Evitarem exemples com aquest: quan guanya l'equip de futbol que li agrada al pare el nin pot fer el que vol; quan perd, el nin no es pot moure de la cadira.

Jaume Morell

CONSELL
INSULAR
DE MALLORCA

LA REVISTA
CAMPANET

US DESITJA BONES FESTES
I FELIÇ ANY NOU.

L'AGENDA DE LA VILA
SORTIRA AL PROPER
NUMERO.

EL TIÓ DE NADAL

Aquests darrers anys s'ha anat introduint als països llatins el costum nadalenc del Papa Noel, d'origen nord-europeu. La causa d'aquesta introducció és de tipus econòmic ---es tracta de fomentar el consum de regals, especialment de juguetes, en un altre dia de les festes nadalenques, amés del ja tradicional consum del dia de Reis--- i també és una conseqüència de l'impacte, certament colonitzador, que la televisió i la publicitat exerceixen sobre els nostres costums personals, familiars i nacionals. I no oblidem que la programació televisiva que ens arriba a nosaltres està fortament influenciada per la cultura anglosaxona.

Segurament a Campanet ja hi ha un nombre significatiu de nins i nines que reben regals del Papa Noel la nit de Nadal. L'explicació familiar a aquest fet sol esser que així tenen tot el temps de les vacances escolars per a entretenir-se amb les juguetes. És possible que mentre el consumisme actual perduri, es vagi fent costum repartir el lot de juguetes, molt abundant en la majoria dels casos, entre la nit de Nadal i el dia de Reis, amb el perill, fins i tot, que els Reis vagin esdevenint manco generosos que el Papa Noel, com ja comença a succeir a les ciutats. Creim que a Mallorca, per fidelitat als costums propis i per coherència amb la nostra tradició religiosa, han de ser els Reis Mags els portadors dels regals per als infants. Però no per força han de realitzar aquesta agradable funció en exclusiva.

Així, si bé creim que la figura del Papa tranya a la nostra ó de la societat tradició ens ofende fer arribar la nit de Nadal. del tió o del ara tot seguit

és necessari rebutjar Noel per quant és escultura i una imposició consumista, la nostra reix una possibilitat regals als infants Ens referim al costum tronc de Nadal, que comentarem.

D'altra que l'intercanvi sones de la famí-l'obsequi de jugue-un costum recent, nostra societat ha opulència. Abans de me, en les anomenades lebració dels solstici festes més o manco or-

tranquilles i casolanes: el dinar en família, el fer-se obsequis els uns als altres. Precisament, el motiu de situar al 25 de desembre una de les principals celebracions cristianes, respon a la voluntat calculada de despaganitzar unes festes que responien a unes manifestacions ancestrals dels pobles mediterranis. El cristianisme reconvertí unes festes paganes i les dotà d'uns nous continguts, però també n'aprofità molts dels seus elements. Amb la festa del solstici d'hivern celebraven que començava a allargar-se el dia, que la vida tornava a renéixer. Els cristians li donaren també el sentit de redempció cíclica: Jesús neix aquesta nit.

banda, no hem de pensar de regals entre les perlia o entre els amics o tes als infants, sigui creat en la mesura que la assolit un cert nivell d'aparició del cristianis-societats paganes, en la ced'hivern ja es combinaven giàstiques amb d'altres de més

A Mallorca i a Catalunya era un costum d'altre temps, sobretot a la pagesia, que dies abans de Nadal es cercàs un tió gros, a ser possible amb alguna cavitat, i es guardàs per a cremar-lo la nit de Nadal. A Mallorca generalment es tractava d'una soca d'olivera vella, ben llenyosa i molsuda. Mentre es guardava, les criatures li anaven donant menjar (pa, blat de moro, garroves, taronges, paper, etc.) perquè pogués cagar després torró i altres llepolies. La festa de fer cagar o rajar el tió, tradicionalment celebrada la nit de Nadal, constituïa una gran festa de menuts i grans: agrupats al voltant del tió, li començaven a pegar bastonades i, a força de cops, arribava a cagar el recapte comestible que tenia amagat. Fer cagar el tió es feia, per pogués poc que pogués esser, a la cuina i vora del foc. Si això no era viable es feia al menjador. Per tal que no es refredàs i no es posàs malalt, se l'abrigava amb una flassada, la qual servia per a poder amagar davall del tió allò que havia de treure. Amb el fi que l'evacuació fos més abundant, abans de començar a copejar-lo, el cap de casa el banyava amb una mica de vi blanc, com si el batejàs. Antany el costum era que cagàs torró, avellanes, caramels, xocolata, baldufes, etc.; en l'actualitat, pens que a totes aquestes coses s'hi podrien afegir algunes joguetes sense que la tradició quedàs desvirtuada i amb l'avantatge que així quedaria assumida la funció de portador de joguetes que realitza el Papa Noel.

Quan el tió havia acabat de cagar, el posaven al foc amb certa cerimònia i solemnitat. A Mallorca rodejaven el tió de pinassa, farigola, ginebre, romaní i d'altres arbusts flairosos dels quals en cremaven gran quantitat per tal que la seva olor agradable perfumàs tota la casa. Es pretenia que el tió duràs com més millor i per tal de fer-lo durar li tiraven aigua damunt. Fins i tot pretenien que duràs fins als Reis, arribant a considerar que si s'apagava era un presagi de malaventura per a l'any que estava a punt de començar. Les restes del tió eren guardades amb tota cura, i quan durant l'any es desencadenava una tempesta, les posaven al peu de la porta perquè allunyassin i guardassin la casa de llamps i dels efectes del temporal. Les restes del tió també eren utilitzades com de cadireta o de suport del de l'any vinent. En encendre el tió nou calaven foc als dos i feien consumir del tot el de l'any passat.

Fent rajar el tió, segons un dibuix publicat al periòdic vuit-centista *La Llumanera de Nova York*.
(Bibl. P. Pujol.)

Un altre aspecte de la festa és que, al mateix temps que es pegaven les bastonades, es cantava. Algunes de les fórmules cantades tradicionalment són les següents:

"Caga, tió;
si no, et don
un cop de bastó".

"Tió de Nadal,
dóna torrons i raja vi blanc;
no ens doneu arengades
que són massa salades".

"Tió, caga torró, d'avellana i de pinyó,
que ja és nat Nostre Senyor".

"Tió, caga torró, pel naixement del Nostre Senyor;
tió, caga torró; per la virtut que Déu t'ha dat,
caga ben aviat".

"Caga tió, caga figues per a jo;
caga torrons que són ben bons;
no caguís arengades que són massa salades".

I fins i tot es cantava el Parenostre del tió:

"Parenostre del tió,
bona nit que Déu ens dóna,
ara vénen festes,
festes precioses;
dones curioses,
menjarem gall dindi,
menjarem torrons,
coques de pinyons;
caga, tió,
caga torró
d'avellana i de pinyó,
i si són dels fins millor".

S'ha cregut veure en el costum del tió, com la celebració del naixement de l'Infant Jesús que, segons vell costum dels naixements, du dolços i llepolies per als infants, per tal que se l'estimin i captar la simpatia dels menuts. Evidentment, el tió que dóna béns agradables als humans és un símbol de ressonàncies ancestrals: simbolitza la naturalesa que desperta, que reneix, i que altra volta torna a donar fruits.

No sempre el tió o tronc de Nadal és un vertader tió; hi ha llocs on fan servir de tió una caixa vella, un tamboret, etc.

La recuperació d'aquesta tradició antiga significaria el retrobament d'una de tantes de les nostres arrels culturals tallades a causa de la nostra mesquinesa nacional i com a conseqüència de la crueltat d'aquells que només han volgut saber que existíem per a destruir-nos.

(Bibliografia consultada: Diccionari Català-Valencià-Balear d'Alcover i Moll, Costumari Català de Joan Amades i la Gran Enciclopèdia Catalana).

ELS

REIS

Enguany les festes de Nadal tendran l'incentiu de la recuperació d'una representació tan tradicional com la dels "Reis". Es antiga aquesta afecció a reviu els fets que enrevoltaren la vida de Jesús, sobretot a -quells de caire més dramàtic com poden esser la Passió i -al cas de Nadal- les intrigues del rei Herodes, la seva por enfront del nou rei que ha d'arribar. I realment l'acció gira sobre aquest personatge, ell és qui desperta l'entusiasme del públic, més predisposat a presenciar la fúria i impotència d'un rei terrenal que no la perfecció d'un rei sobrenatural.

La iniciativa d'un grapat de persones ha lligat de nou el fil romput del teatre religiós al nostre poble. Un teatre, el religiós, que fins fa poc va viure un èxit permanent d'ençà l'Edat Mitja. En queden com a testimonis escrits d'aquest èxit, entre d'altres, les Consuetes, peces recollides per G. Llabrés en manuscrits trobats a la rectoria de Búger. Són nombroses i són de tema nadalenc, pasqual i hagiogràfic.

Es un teatre nascut de la litúrgia, com ampliació cada cop més sofisticada del rite i inspirada en el ric cabal que ofereix el Nou i també l'Antic Testament. Progressivament aquests drames s'anaren allunyant de l'ortodòxia: s'afegien elements còmics, intrigues paganes; anaven agafant un sentit de festa que l'Església arriba a considerar perniciosos. L'any 1754, Llorenç Despuig i Cotoner, Bisbe de Mallorca, feia saber que: "Item manam que així tots los Temples y Parroquias com todas las Iglésias se tancan un poch antes de fer-se nit, y així mateix manam que en dits Temples, a Matinas ni a Horas Canónicas,

no se permeten cançons profanas, fent jochs, farsas ni representacions, sense que primer sían aprovades per Nós, sots graves penas a nostron arbitre reservades."

Antigament es feien a Campanet uns "Reis" que devien tenir aquest regust còmic i irreverent. Serien semblants als que es descriuen a L'Ignorancia en un número de l'any 1883. L'articulista conta que la Festa dels Reis ja no és el que era i que a començaments de segle "el Rei Herodes quan se veia burlat s'arrabassava sa barba postissa que duia, i es presenciar aquest fet era sa delícia de tots els qui anaven a veure sa funció, que eren tots els habitants de Palma."

Pero els "Reis" d'enguany són els qui ja es representaren els anys 1956, 57 i 58, els més recordats de tothom. Qui fa vint-i-sis anys mogué la qüestió fou el vicari D. Agustí. El rector, D. Miquel Femenies tenia un manuscrit d'un oncle seu de Mancor, el qual havia recopilat i recompost un text tradicional. La peça consta de sis actes: Els "pastorells", l'arribada dels Mags, l'adoració a la cova, les conspiracions del rei Herodes, la degollació dels innocents i -com a conclusió- la mort del tirà.

La representació es feia -dia sis- a l'escalonada de l'església i començava a les tres i mitja del capvespre. Podem imaginar-nos l'ambient d'expectació i l'esment de la multitud, sobretot als moments intensos de l'obra: L'arribada a cavall dels Reis, el patetisme de la mare del fill degollat, l'agonia d'Herodes, etc. La col·laboració dels músics de la desapareguda banda "La Unión" remarcava i ambientava aquests instants.

El ressò fou gran. Fruit de

l'acceptació popular fou el seguit de sortides que es feren a d'altres pobles de la contrada: Muro, Alcúdia, Sa Pobla, Caimari, Búger. També es representà al Teatre del poble. S'encarregaren dels papers més importants, entre d'altres, Jaume Cabanelles (de s'Estany), que interpretava magníficament -i enguany interpretara- el Rei Herodes, Pere Pericas (Sabater) com a Secretari, Josep Mulet (Reto) com a General, Pere Buades - (Coó) com a batle de Betlem.

Gran part de culpa que d'aquí uns quants dies vejem els "Reis" a l'església la té En Joan Alcover (Covener), que retroba el manuscrit a l'Arxiu Diocesà i va engrescar nostàlgics i gent nova per dur a terme l'empresa. Tornarem a sentir exclamar a Herodes, tot anguniós, allò de:

"Que te pareix Secretari?
que hi puc anar confiat
amb tot es poble aixecat
a favor d'es meu contrari?"

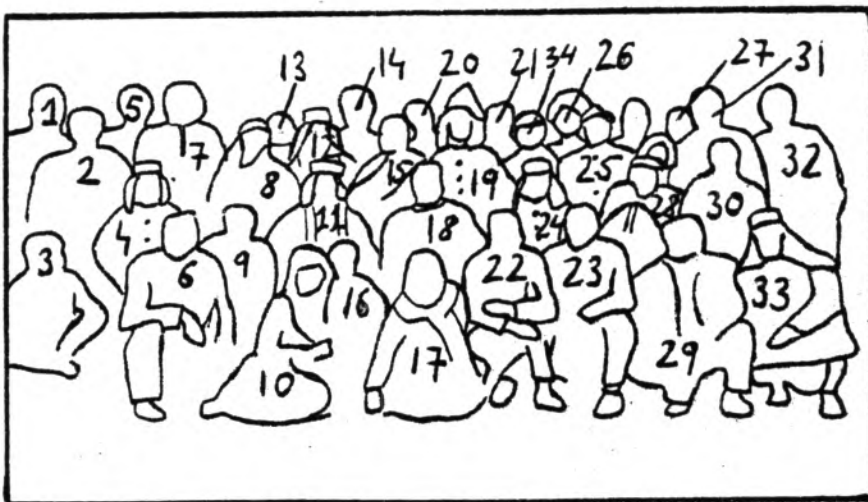
Miquel Vives Mascaró

-Podem veure l'amo En Jaume de S'Estany en dos papers ben diferents: a dalt, fent de Iomeu Xerovia, a baix, com a rei Herodes. En aquest segon paper, la seva interpretació era tan realista que arribava a suar ben de debò.

En aquesta escena es produeix l'advertència de la Sibila (Antònia Quart). Es repeteix el Cant que ja s'ha fet a Matines. El Rei Herodes escolta amb preocupació les seves advertències.

Alguns dels components dels Reis:

1. Antoni de Sa Teulera	18. D. Agustí (Vicari).
2. Antoni Rabassa	19. Joan Mairata.
3. Miquel Morell	20. Jaume Socies.
4. Jaume Vives.	21. Jaume de Santiani.
5. Pep Reto.	22. Nadal Xeu.
6. Joan Pessol.	23. Joan Carter.
7. Biel Company.	24. Rafel de Son Perelló.
8. Magdalena Joana.	25. Pere Coó.
9. Joan Cotorra.	26. Nadal March.
10. Antònia Quart.	27. Pere d'es Garrigó.
11. Jaume de S'Estany.	28. Tomeu Ponset.
12. Joan Maians.	29. Pere Ganús.
13. Perico Maca.	30. Miquel Xisquet.
14. Biel Beneta.	31. Bernadí Pometa.
15. Joan Pometa.	32. Pep Rovell.
16. Catalina de S'Hostal.	33. Damià Costitxer.
17. Margalida Mercadera.	34. Sebastià Cocoviter